

Η άλλη Ευγενία

ε την Ευγενία ίσως και να μη ζούσα στο Σικάγο σήμερα. Την ζήτησα αμέσως όταν ήρθα:

— Ήταν γειτονοπούλα μας στην Πόλη.

— Ξέρεις τη διεύθυνσή της, με ρωτούν.

— Όχι. Μονάχα ξέρω πως ο άντρας της είναι πολύ πλούσιος κι έχει μεγάλο εμποροραφείο σ' ένα χτίριο με δώδεκα πατώματα στο Σικάγο – Τσικάγο – κάτι τέτοιο.

— Στο Σικάγο; Μα το Σικάγο είναι κάπου χίλια μίλια από δω, μου λεν, και θέλω να κλάψω και μου φαίνεται πιο πληχτικά τώρα η Νέα Υόρκη, και τα χτίριά της (που άγγιζαν τον ουρανό) βαρύτερα πάνω στο στήθος μου. Η Ευγενία θα 'ταν ένα γνώριμο πρόσωπο μέσα στα τόσα άγνωστα – θα 'ταν κάτι απ' τον παλιό μου κόσμο!

Μα δεν άργησα να βρεθώ μια μέρα στο Σικάγο. Ανοίγω τον τηλεφωνικό κατάλογο για την ελληνική κοινότητα (σίγουρα θα 'τανε μέλος της ο άντρας της Ευγενίας) και βρίσκω καμιά δεκαριά κοινότητες και τις παίρνω αράδα.

— Ξέρετε την Ευγενία που 'ρθε απ' την Πόλη και κατάγεται από τον Πόντο; Ο άντρας της – απ' τον Πόντο κι αυτός – έχει μεγάλο εμποροραφείο και είναι πολύ πλούσιος.

— Πώς ονομάζεται;

— Δεν έτυχε ν' ακούσω το όνομά του. Άκουσα όμως πως το εμποροραφείο του είναι ισόγειο σ' ένα χτίριο με δώδεκα πατώματα.

— Μα πολλοί γραιοί έχουν εδώ ραφεία και καθαριστήρια που τα λεν οι ίδιοι – για εντύπωση – εμποροραφεία, και πολλά χτίρια είναι με δώδεκα πατώματα!

— Καλά, και δεν ξέρετε κανέναν που τη γυναίκα του τη λένε Ευγενία και είναι πολύ όμορφη; Πρέπει να είναι η ομορφότερη της παροικίας σας. Ήταν η πιο όμορφη σ' όλο το Κοντοσκάλι – μπορεί και σ' ολάκαιρη την Πόλη!... Αψηλή, μαύρα μάτια, μαύρα σγουρά μαλλιά, πρόσωπο φεγγάρι. Ταξίδεψε με το «Μέγας Αλέξανδρος» τότες που 'ρθε φορτωμένο νύφες – στο '22. Την άνοιξη του '22, είτε το καλοκαίρι...

Δε μπόρεσα να βρω την Ευγενία. [...]

Η Ευγενία ήταν θρύλος στην Πόλη – στο μαχαλά μας. Η θεία μου έλεγε στις

θυγατέρες της: «στο νυχάκι της Ευγενίας να πάτε δε θα τρέμει το κάρδι μου μη μείνετε γεροντοκόρες [...], καλέ τι ομορφιά, τι χάρη, τι μυαλό, τι μάτια, τι φρύδια (εγώ δώσ' του παρακάλια στην Παναγιά να βάλει το χέρι της να σμίξει τα φρύδια μου όπως της Ευγενίας), τι πρόσωπο φεγγάρι» έλεγε. [...]

Την αρραβώνιασε ο αδερφός της με κάποιον φίλο του που έλειπε δεκάξι χρόνια στην Αμερική. Μωρό ήταν η Ευγενία, όταν αυτό ταξίδεψε να καζαντίσει*. Τώρα είδε τη φωτογραφία της και τρελάθηκε, είπαν. Έστειλε δολάρια για δαχτυλίδι και να ντυθούν όλοι τους αρχοντικά, και για το νυφικό να το ράψει η καλύτερη μοδίστρα της Πόλης. Έστειλε και τα ναύλα και πρόσκληση να πάει στη Νέα Υόρκη, όπου θα την αντάμωνε στο πλοίο με κουμπάρο και παπά να την στεφανωθεί προτού τη βγάλει έξω.

Μα ήθελε να την καμαρώσει νύφη και η μάνα της [...] και τη στόλισαν με το νυφικό, βάλανε κι όλοι τα καλά τους, και μαζεύτηκαν συγγενείς και φίλοι να τη δούνε νύφη και να της ευχηθούν βίο ανθόσπαρτο και να την αποχαιρετίσουν. Την άλλη μέρα έφευγε για την Αμερική. [...]

Το πρωί μπρος στην πόρτα τους περίμενε μια καρότσα μ' άσπρο άλογο. Φόρτωσαν το μπαούλο της Ευγενίας, ανέβασαν και τη μάνα της, ύστερα φίλησε η Ευγενία τις ανιψιές της και τη γυναίκα του αδερφού της [...] και με το κεφάλι της ψηλά, καμαρωτή, περήφανη, πήγε στην καρότσα κι ανέβηκε και κάθισε ανάμεσα στη μάνα και τον αδερφό της.

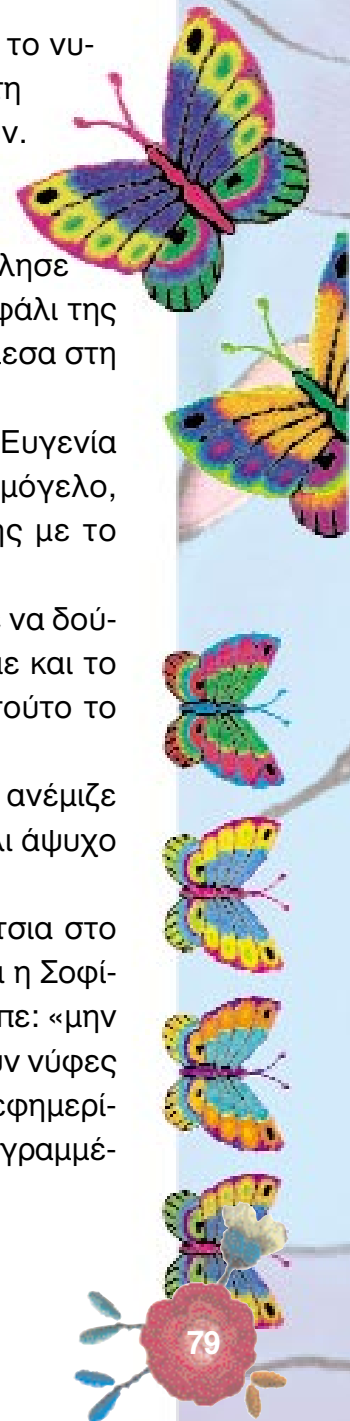
Χίλια χρόνια να περάσουν δε θα ξεχάσω πώς φαινότανε κείνο το πρωί η Ευγενία – αψηλή, πολύ αψηλή. Όμορφη όσο δε λέγεται. Κι ένα χαμόγελο, ένα χαμόγελο, όταν ξεκίνησε η καρότσα κι αποχαιρετούσε τη φαμίλια του αδερφού της με το άσπρο μαντηλάκι της! «Σωστή θεά» είπε η θεία μου. [...]

Μα η Φωτίκα, η Μαρίνα, η Σοφίτσα κι εγώ, διαλογιστήκαμε να πάμε στο Κε να δούμε άλλη μια φορά την Ευγενία (ίσως να μας χαιρετούσε τώρα) και να δούμε και το «Μέγας Αλέξανδρος» (μας γοήτευε πολύ και το όνομα) που λέγανε πως τούτο το ταξίδι πήγαινε φορτωμένο νύφες της φωτογραφίας στην Αμερική. [...]

Μέσα στο πλήθος ξεχωρίσαμε και τον αδερφό της Ευγενίας, που κι αυτός ανέμιζε το μαντήλι του, μα πιο πολύ καταγινόταν να στυλώσει τη μάνα του – κουρέλι άψυχο και τα μάτια της πρησμένα.

Την Ευγενία δε μπορέσαμε να την ξεχωρίσουμε ανάμεσα στ' άλλα κορίτσια στο πλοίο. «Αν έχουμε τύχη και μεις, θα τη δούμε στην Αμερική με το καλό» λέει η Σοφίτσα. Μα η Φωτίκα που ήξερε καλύτερα (στην Αμερική ήταν ο αδερφός της) είπε: «μην το περιμένετε αυτό! Πέρασαν νέο νόμο στην Αμερική και πια δεν θα πηγαίνουν νύφες με φωτογραφία». Και η Μαρίνα, που κι αυτή ήξερε πολλά (ως κι ελληνικές εφημερίδες έστελνε η θεία της απ' τη Νέα Υόρκη), λέει: «δεν ξέρουμε της τύχης τα γραμμέ-

* καζαντίζω: προκόβω, βγάζω χρήματα

να. Πολλοί Αμερικάνοι, και δικοί μας, που έγιναν εκεί Αμερικάνοι, παίρνουν για παιδιά τους ορφανά του πολέμου και μπορεί να έχουμε τύχη» και η Σοφίτσα που δεν ήταν ορφανή όπως εμείς, φαρμακώθηκε. [...]

Μα εγώ δεν άργησα να βρεθώ στη χώρα που ονειρευτήκαμε μαζί τότες που έφυγε η Ευγενία.

Ποια να 'ταν η αιτία (οι αιτίες ίσως) που πήρα με τόσο κακό μάτι τη Νέα Υόρκη; ... Μα το Σικάγο θρονιάστηκε αμέσως στην καρδιά μου!... Ίσως και για τις Καρυάτιδες που αντίκρισα έξω απ' το Μουσείο και μου φάνηκε πως βρέθηκα στην Αθήνα, που κι αυτή με νόστο τη θυμόμουνα κι ας τη γνώρισα τόσο λίγο και σε τόσο σκληρές στιγμές της – πλημμυρισμένη ξεριζωμένους!...

Μα το κυριότερο ήταν που εδώ θα 'βρισκα την Ευγενία και θα μιλούσαμε για την Πόλη. [...]

Χρόνια τώρα κοντά στο αμερικάνικο σκολειό της γειτονιά μου μια κοντή, χοντρή, με μαλλιά σα γκριζα βούρτσα, στέκεται κάτω από μια παρδαλόχρωμη πελώρια ομπρέλα και πουλάει μ' ένα άσπρο καροτσάκι χάτ ντόγκς. Κατά γράμμα θα πει ζεστοί σκύλοι χάτ ντόγκς, μα είναι νόστιμα χοιρινά λουκάνικα. Το μεσημέρι πέφτουν μελίσσι τα παιδάκια γύρω της. Παίρνει τις δεκαρίτσες τους και βάζει στα χεράκια τους ένα αχνιστό λουκάνικο – έχει συσκευή να κρατιούνται ζεστά.

Μακρύ, φαρδύ και χοντρό παλτό ντυμένη το χειμώνα. Άσπρη μακριά ποδιά το καλοκαίρι. Τα χέρια της μηχανή. Παίρνει πρώτα ένα χαρτοπετσετάκι, βάζει πάνω ένα ζεστό, σκιστό στη μέση, μικρούλικο φραντζολάκι, χώνει στη σκισιματιά το αχνιστό λουκάνικο, τ' αλείφει με λίγη μουστάρδα, και βάζει από πάνω και μια πιρουνιά σάουρ κράουτ – λάχανο τουρσί, ψιλοκομμένο σαν καταΐφι.

Φαίνεται την αγαπούν οι πιτσιρίκοι του αμερικάνικου σκολειού που είναι απ' όλες τις φυλές της οικουμένης κι απ' όλες τις θρησκείες τα γονικά τους. Μα και 'κείνη φαίνεται να τ' αγαπάει τούτα τα παιδάκια και φέγγει το πρόσωπό της την ώρα που τιτιβίζουν γύρω της – ίσως για τις δεκαρίτσες τους!

Να την αφήνουν να πουλάει κοντά σε σκολειό σίγουρα και καλό και καθαρό θα είναι το εμπόρευσμά της και σταματώ καμιά φορά και παίρνω κι εγώ ένα χάτ ντόγκ και το τρώω εκείδά. Στο σπίτι δεν έχουν την ίδια νοστιμάδα!

Το γνώριζα πως ήτανε γραικιά η χαντογκσού, μα κουβέντα μαζί της δεν άλλαζα. Έδινα τη δεκάρα, έπαιρνα το χάτ ντόγκ και το 'τρωγα σιωπηλά, πετούσα το χαρτοπετσετάκι στο συρματένιο καλάθι που έχει δίπλα της γι' αυτό το σκοπό, κι έφευγα.

Αλλά μια μέρα μου μιλάει εκείνη: «Άκουσα πως είσαι απ' την Πόλη... κι εγώ από κει ήρθα» μου λέει.

Την κοιτώ για λίγο και λέω μέσα μου: «Θε μου, χάσε το καλούπι της» και τη ρωτώ πολύ κρύα από ποιο μέρος της Πόλης.

— Απ' το Κοντοσκάλι. Κοντά στην Αγία Κυριακή μνείσκαμε, λέει.

— Μπα; Εκεί μέναμε και μεις, της λέω και την κοιτώ στα πεταχτά απ' την κορφή ως τα νύχια και ρωτώ το όνομά της.

— Δε θυμάμαι κανένα τέτοιο οικογενειακό, μα Ευγενία είχαμε μια γειτονοπούλα. Αλλά όμορφη, πολύ όμορφη και με αριστοκρατικό αέρα (και την κοιτώ λοξά), αψηλή, πολύ αψηλή, παντρεύτηκε κάποιον πλούσιο από τον Πόντο που είχε δω στο Σικάγο μεγάλο εμποροραφείο. Όμως φαίνεται δε θα της άρεσε η Αμερική και θα πήγανε να ζήσουν στην Ελλάδα, γιατί τη γύρευα χρόνια και δε μπόρεσα να την βρω.

— Μπα; Κι ο δικός μου – θεός σωρές' τον – απ' τον Πόντο καταγότανε κι είχε και κείνος ραφείο εδώ, λέει αυτή.

— Έτσι... Σκέψου σύμπτωση να έχετε και το ίδιο όνομα! Μα κείνη η Ευγενία ήταν όμορφη, αψηλή (και της ρίχτω μια ματιά – στη μέση μου ερχόταν το κεφάλι της) και λεβέντισσα που δε λέγεται!... Δε θα ξεχάσω κείνο τον αέρα της, που βγήκε σα βασίλισσα απ' το σπίτι του αδερφού της, να πάει στην καρότσα με τ' άσπρο άλογο που θα την κουβαλούσε στο Γαλατά να φύγει με το «Μέγας Αλέξαντρος», ντυμένη με σουακρού ταγιέρ!

— Καλέ για κοίτα σύμπτωση! Κι εγώ με το «Μέγας Αλέξαντρος» ταξίδεψα, άσπρο άλογο είχε η καρότσα που έφυγα από το σπίτι του αδερφού μου, και σουακρού ταγιέρ φορούσα, λέει και με βλέπει εξεταστικά.

— Αλήθεια;... Μα κείνη η Ευγενία ήταν τότες μονάχα 18 χρονώ! Άνοιξη του '22, ή αρχές καλοκαιριού έφυγε.

— Μα τότες έφυγα κι εγώ και στα δεκαοχτώ πατούσα!... Με την τελευταία βαποριά νύφες ήρθα. Ύστερα, με το νέο νόμο, περιορίστηκε η μετανάστευση, αν θυμάσαι.

— Τότες πώς και δε γνώρισες την Ευγενία, ρωτώ.

— Άλλη Ευγενία απ' την Πόλη δεν ήταν σε κείνο το ταξίδι. Μ' άλλο ταξίδι, ή με άλλο πλοίο θα έφυγε η Ευγενία που γνώριζες, μου λέει.

— Αδύνατο! Ξέρεις τι θυμητικό έχω εγώ; Αφού θυμάμαι καλά και το νυφικό της που το φόρεσε αποβραδīs να την καμαρώσει νύφη η μάνα της – άσπρο ατλάζι και τούλι!... Άσπρο μουαρέ φορούσε η ανιψιά της κείνο το βράδυ και ήταν φίλη μου. Δεββώρα την έλεγαν την ανιψιά της.

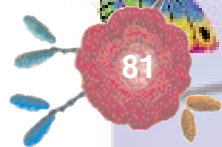
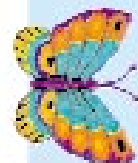
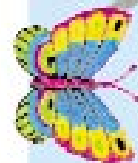
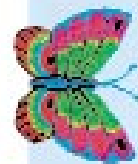
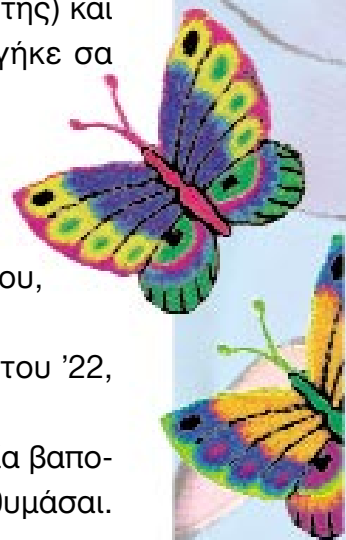
Αστράφτουν τώρα τα μάτια της.

— Καλέ για μένα μιλάς, για μένα! Δεββώρα λεν τη δική μου ανιψιά και είναι όνομα πολύ ασυνήθιστο! Και με βλέπει:

— Μην είσαι καμιά από τις θυγατέρες της κυρίας Ελπινίκης, με ρωτάει και πέφτει το λουκάνικο από τα χέρια μου!

— Όχι θυγατέρα της. Η ανιψιά της κυρίας Ελπινίκης είμαι, λέω σαστισμένη. Μ' επιθεωρεί.

— Μπα; Η Νίνα είσαι;... Πού να σε γνωρίσω!... Πώς άλλαξες, πώς άλλαξες!... πώς ψήλωσες, πώς μεγάλωσες! – καλέ τι λέω, μα τι λέω! – πήρανε ν' ασπρίζουν και σένα τα μαλλιά σου! Ω, Θεέ μου, Θεέ μου!... Πόσα χρόνια, πόσα χρόνια!

Εγώ αποσβολωμένη ακόμα, σηκώνω σαν αστραπή την ποδιά της:

— Τι τα 'καμες τα ποδάρια σου Ευγενία μου, φωνάζω κι ας τα είδα εκεί!

— Καλά Ευγενία!... Γέρασες. Χόντρηνες. Άλλαξες. Όλους μας αλλάζουνε τα χρόνια!... Μα συ κόντυνες κιόλας! Έμεινες η μισή!... Τι σου κάμανε Ευγενία μου, τι σου κάμανε;

Με κοιτάει με απορία.

— Τι μου κάμανε; Δεν είσαι καλά!... Πώς σου πέρασε ιδέα πως ήμουνα αψηλή;... Μονάχα που τότες φορούσα αψηλό τακούνι και τώρα καθόλου – να μην κουράζομαι όλη τη μέρα ορθή. Είχα και τα μαλλιά μου ψηλά, κότσο, και προσδίνουν έτσι ύψος. Περπατούσα και στητά – νέο κορίτσι! Ήμουνα και λιγνή και ο λιγνός φαίνεται αψηλότερος απ' ό,τι είναι!... Είναι και που συ δεν είχες ρίξει ακόμα όλο σου το ανάστημα, δε φορούσες και ψηλό τακούνι όπως τώρα, και με θαύμαζες κιόλας, κι έτσι σχημάτισες φαίνεται την ιδέα πως ήμουν αψηλή, ενώ είμαι κοντή.

— Και τα φρύδια σου Ευγενία, κείνα τα πυκνά σμιχτά σου φρύδια που τα ζηλεύαμε όλα τα κορίτσια!

— Αυτό δα μου 'λείπει!... Σήμερα που μαδούν οι γυναίκες και τα κανονικά φρύδια, εγώ να γυρνώ με κείνες τις αγριοφρυδάρες, λέει αυτή, και συλλογιέμαι στο λεπτό καλά που δεν άκουσε κείνο τον καιρό η Παναγιά τα παρακάλια μου να κάνει δασιά σμιχτά τα φρύδια μου.

— Μα πώς έτυχε να καταντήσεις χαντογκσού Ευγενία μου, αφού παντρεύτηκες εκατομμυριούχο, τη ρωτώ.

— Ας μη μιλήσουμε για το συχωρεμένο!... Όσο για την εργασία μου, εννιά χρόνια που είμαι χήρα βγάζω το ψωμί μου τίμια και είμαι πολύ ευχαριστημένη!... Μη θα 'τανε καλύτερα να δούλευα κλεισμένη σ' εργοστάσιο, είτε σε κάνα λόντρου ανάμεσα στ' άπλυτα ρούχα του ενός και τ' άλλου; Τώρα είμαι κυρία του εαυτού μου και δουλεύω και λίγες ώρες και στον καθαρό αέρα κι ανάμεσα σε χαρωπά παιδάκια που τ' αγαπώ – ο Θεός δε μ' ευλόγησε με δικά μου – και παίρνω χαρά με το γέλιο τους το άδολο και τ' αθώα τα λογάκια τους, λέει.

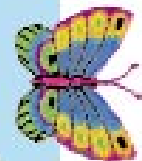
— Κι ο αδερφός σου Ευγενία; Ήρθε και κείνος στην Αμερική με τη φαμιλία του – όπως λογάριαζε;

— Όχι, δε μπόρεσε... έμεινε στην Ελλάδα. Καλά είναι. Πάντρεψε την κόρη του, τη Δεββώρα, με το Φώτη. Τόνε θυμάσαι το Φώτη; Κι η ματιά της τώρα σκληρυνε, και κείνη η πικρή κοψιά του χρόνου δίπλα στο στόμα της, έγινε πικρότερη και πιο βαθιά.

— Πώς δεν τον θυμάμαι το Φώτη; Το ξέρεις ότι πήγε να πεθάνει απ' τον καημό του όταν έφυγες;

Χαμήλωσε τη φωνή της:

— Κι εγώ τον αγαπούσα... μα δε με χαλάλιζε ο αδερφός μου σε μπακαλόπου-

λο... τώρα έχει εργοστάσιο ο Φώτης στην Ελλάδα, λέει με φωνή παράξενη, ραγισμένη.

Την κοιτώ καλά. Θε μου!... Αυτή είναι η Ευγενία.

— Ευγενία, αφού δε σε δένουν παιδιά εδώ, σήκω και πήγαινε να ζήσεις τα στερνά σου κοντά στους δικούς σου!... Σε βοηθώ με τα ναύλα αν δεν τα 'χεις!... Τι κάθεσαι δω έρημη και μοναχή και ξένη και πουλάς χάν ντόγκς στους δρόμους του Σικάγου συ η Ευγενία – το καμάρι του Κοντοσκαλιού!

Γέλασε θλιμμένα:

— Ωραία!... Θεία του Φώτη ε;... Αφού παντρεύτηκε την ανιψιά μου!... 'Οχι, όχι! Καλά είμαι δω!... 'Αλλωστε μεγάλο το άχτι μου κατά του αδερφού μου και θα θεριέψει εκεί κι ας το ξέρω πως για το καλό μου πάσκισε να έρθω στην Αμερική και δε γνώριζε και πως ο φίλος του δανείστηκε τα λεφτά που έστειλε τότες να κάνει εντύπωση και μας θάμπωσε... Καλά είμαι δω σου λέω!... Και τ' αγαπώ, ξέρεις, τώρα το Σικάγο που το θεωρούσα τάφο μου όταν πρωτοήρθα!... 'Ομορφο το Σικάγο – έτσι μου φαίνεται τώρα, κι αυτό έχει σημασία – το πώς σου φαίνεται κάτι!... Μου φαίνεται σαν ένα μεγάλο, μεγάλο χωριό, ξαπλωμένο άνετα πλάι στην απέραντη λίμνη που μοιάζει μεγαλύτερη απ' τον ωκεανό!... Ένα μεγάλο χωριό με όλα τα καλά μιας πόλης!... Κι οι άνθρωποί του θαρρώ οι καλύτεροι του κόσμου! 'Ηρθαν από την καθεμιά γωνιά της γης να βρουν ψωμί και ζουν αγαπημένα πλάι – πλάι!... Και είναι και τούτα τα παιδάκια, τα ξανθουλά, τα μελαχροινούλια, τα αραπάκια, τα κινεζάκια, και χαϊδεύει τώρα τρυφερά ένα σγουρόμαλλο κεφαλάκι δίπλα της και παίρνει τη δεκαρίτσα του, την ρίχνει στην τσεπάρα της, μετά παίρνει ένα χάρτινο πετσετάκι, βάζει επάνω ένα μικρούλικο φραντζολάκι, χώνει στη σκισιματιά του ένα αχνιστό χάτ ντόγκ, τ' αλείφει με λίγη μουστάρδα, κι από πάνω βάζει μια πιρουνιά σάουρ κράουτ, κι ο πιτσιρικός την κοίταγε ευτυχισμένος για το λουκάνικο και την αγάπη της.

Βουερό μελίτσι τώρα (μεσημέρι) ο μικρόκοσμος με τις δεκάρες του. Έφυγα.

Δεν ξανασταμάτησα να δω την Ευγενία. Δεν είναι η Ευγενία που γνώριζα – η Ευγενία που είχα στο μυαλό μου. Μπορεί και ν' άλλαξα κι εγώ και να μη νοιώθω πια την αλλοτινή ανάγκη να μιλώ για τα παλιά!... Και είναι και κάτι σα φόβος που πήρα – ένας φόβος μην όλα τα παλιά, τ' αγαπημένα, δεν είναι έτσι όπως τα 'χω στο μυαλό μου!

Θεανώ Παπάζογλου-Μάργαρη
(Η.Π.Α.)

